

Drs P.G. HOEFNAGEL
DR J W PALTELN 164
2712 RZ ZOETERMEER

"Oud
Soetermeer"

Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

W.Priem. 21-2-81.

Hervormde „Oude Kerk“ Zoetermeer.

VERENIGINGS-ORGAAN

" O U D S O E T E R M E E R "

Kwartaalblad van de vereniging

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

1e jaargang

no. 4

april 1983

Opgericht 12 januari 1949.

Dagelijks bestuur Historisch Genootschap:

H.J. Oskam, voorzitter
Van Ostadestraat 1 tel. 16.41.00

A. van Noort, secretaris
Mauritsstraat 8 tel. 16.35.59

A.C. Switzar, penningmeester
Voorhamstraat 41 tel. 31.29.07

Bestuur Archeologische Werkgroep:

G.C. Dullaert, voorzitter
Savelsbos 117 tel. 21.78.60

R. Grootveld, secretaris
Beijerland 31 tel. 21.30.10

mv. A. van Vulpen-Roos, penningmeester
P.C. Hoofdstraat 22 tel. 16.48.72

Redaktie:

A. van Noort, tel. 16.35.59
Mauritsstraat 8

T. Schmidt, tel. 16.69.55
Stationsstraat 66

J. Stoffer, tel. 31.14.79
Voorhamstraat 38

+

000+000

+

EEN WONDER IN ZOETERMEER.

In de Haarlemsche Bijdragen (65e deel, 1958) is de kroniek van de St. Ursula's- of Nieuwe Kerk te Delft gepubliceerd. In dit vroeg-16e-eeuwse geschiedboek zijn mirakelen opgetekend, die toegeschreven werden aan het beeld van Maria "in de nood Gods".

Het betrof hier voornamelijk wonderbaarlijke genezingen. Als men na zo'n genezing naar de Delftse kerk ging om Maria te danken, werd het relaas van de betrokkenen vaak opgeschreven ten overstaan van een notaris en getuigen.

Op een dag in 1381 kwam er een meester-beeldhouwer naar Delft met een beeld van hout, voorstellende een treurende Maria, zittende onder het kruis, met haar Zoon in haar armen. De beeldhouwer was van plan om dit beeld op de jaarmarkt in Antwerpen of Brugge te verkopen. Toen hij de volgende dag echter verder wilde trekken, was het beeld niet van zijn plaats te krijgen. Het wilde blijkbaar in Delft blijven! Gelukkig kon hij het aan de kerkmeesters van Delft verkopen, die het wel in hun nieuwe kerk wilden plaatsen. Wonder boven wonder was het beeld opeens zo licht als een veertje toen het naar de bijna afgebouwde St. Ursulakerk gedragen werd. Hier maakte het op 25 maart 1392 (Maria Boodschap) de inwijding van deze schitterende kerk mee.

Onder de vele wonderen die vanaf de eerste dag rond het beeld plaatsvonden, bevond zich één Zoetermeers geval:

Willemtgen Claesdochter in Zoetermeer moest voor Claes Corneliszoon passen op zijn zoontje Cornelis Claeszoen. Aangezien Claes zelf in bed lag in "raserie ende ijdelheit van hoofde", zo erg zelfs dat hij vastgebonden moest worden, had Willemtgen hier haar handen al vol aan en kon dus niet zo best op het kind letten. Toen de $5\frac{1}{2}$ jaar oude Cornelis echter al geruime tijd niet meer op de werf gezien was, ging zij hem zoeken. Zij vond hem "in den sloot verdroncken leggende" zonder enig teken van leven. Na hem in huis gedragen en van alles geprobeerd te hebben om hem weer terug te krijgen, zei Willemtgen, na 3 of 4 uur

tevergeefse pogingen tegen Claes: "Och lieve Claes, laet ons anroepen Maria die moeder ons Heren ende versoken dat beelde van hair te Delf die Noot Goods in de nuyewe kercke". Samen baden ze nu Maria om hulp en Claes beloofde dat hij, wanneer hij wat beter zou zijn, naar de Nieuwe Kerk toe zou gaan met het kind en daar zijn leven lang pelgrim zou worden. Direkt nadat Claes dit gezegd had werd het kind weer levend en hijzelf verlost van zijn krankzinnigheid! "Ende si hebben Gode ende Marien hogelick geloofd ende gedanct en sijn cortelic dairna - op 10 augustus 1511 - hier (in de Nieuwe Kerk) gecomen."

R. Grootveld.

+++++

EXPOSITIE " M E E R Z I G T " .

In 't vorige nummer van ons Verenigingsorgaan hebt u een artikeltje kunnen lezen over een, in zomer en najaar 1984, te houden expositie in de prachtig gerestaureerde hoeve "Meerzigt". We richtten toen een oproep aan leden (en niet-leden) voor medewerk(st)ers aan diverse gevormde werkgroepen. Dit werd een grandioos succes: één lid meldde zich aan!!! Maar 't kan nog: één telefoontje (16.41.00 of 16.35.59) en u krijgt alle gewenste inlichtingen.

o-o-o

N I E U W E L E D E N .

Mevr. P. Folbert-Burgerhout,
A.A.M. Koot,
A.J. Galiart,
F.P.A. Hoorweg.

Helaas hebben 5 leden gemeend te moeten bedanken. Totaal aantal leden per 1 april 1983: 247, waarvan 20 leden buiten Zoetermeer woonachtig zijn.

+o+o+

U I T N O D I G I N G .

Hierbij nodigen wij u uit tot het bijwonen van onze ledenvergadering te houden op dinsdag 19 april a.s. om 20.00 uur in de benedenzaal van de Morgensterkerk aan de Nassaulaan.

A G E N D A

1. Opening door de voorzitter, de heer H.J.Oskam.
2. Mededelingen.
3. Aanwinsten.
4. Verslag van de ledenvergadering d.d. 19 oktober 1982.
5. Jaarverslagen secretarissen.
6. Jaarverslagen penningmeesters.
7. Verslag kascontrolecommissie en benoeming van leden van de nieuwe commissie.
8. Bestuursverkiezing. Aftredend en herkiesbaar zijn de heren mr. E.P. Bruggeman en Th Schmidt.
9. Excursie 1983.
10. Extra-excursie?

P A U Z E

11. Jaarverslag A.W.Z., met dia's.
12. Film over de Watersnoodramp in 1953.
13. Rondvraag.
14. Sluiting.

De secretaris,

A. van Noort.

W I E , W A T , W A A R ? .

Zonder overdrijving kunnen we constateren, dat de foto-serie in het "Streekblad" onder bovengenoemde titel erg is aangeslagen, met name bij de oudere Zoetermeerders. Uit diverse reacties is ons gebleken dat velen, als de vrijdag-editie in de bus rolt, het eerst kijken naar de geplaatste foto-en dat er al heel wat mensen zijn die ze uitknippen en bewaren.

Wat de resultaten betreft, kunnen we ook tevreden zijn. Van de meeste foto's weten we nu wie er op staan, wanneer en waar ze genomen zijn. Wij bezinnen ons nog hoe we die resultaten een bredere bekendheid kunnen geven. Misschien in de vorm van een boekje?

Hoe 't ook zij, voorlopig kunt u nog elke vrijdag een foto in 't "Streekblad" vinden.

We willen ook hier nog even vermelden dat u van april t/m september voor uw reactie's kunt bellen op vrijdag- en zaterdagavond 16.41.00 en van maandag t/m donderdag het bekende nummer 16.35.59. Tenslotte: n i e t denken dat "een ander" wel zal bellen.

000000000
000000000

V E L D N A M E N O N D E R Z O E K .

Enkele maanden geleden lazen we in een blad -wij menen in het maandblad van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland- een interessant artikel over Veldnamenonderzoek in de Achterhoek.

Hoewel de ingepolderde gebieden om Zoetermeer in ouderdom veel jonger zijn dan de al eeuwen oude cultuur- en bosgebieden in de Achterhoek, vragen we ons toch af: zouden er in Zoetermeer en omgeving ook nog oude namen van bepaalde stukken grond enz. voortleven, die al dateren uit de jaren vóór, tijdens of na de inpoldering?

Enkele namen leven nog min of meer voort onder de oudere generatie. Denk b.v. aan de Kerkwerf, (aan de Voorweg, vlak voor 'de Krom", over 't water); 't Hoogt (in de Dorpsstraat, t.o. de Oude Kerk) 't Lage(r) E(i)nd (deel van de Dorpsstraat, ten oosten van de Stationsstraat) enz.

Mocht u ons hierbij kunnen helpen, dan is een te-

lefoontje (16.35.59) voldoende. Eén onzer bestuursden is gaarne bereid eventueel naar u toe te komen om deze veldnamen op een kaart van Zoetermeer vast te leggen. "Oud Soetermeer" is zeer benieuwd wat dit oplevert.

Mocht u niet direct gelegenheid vinden ons daarover te benaderen, is dat voor ons geen bezwaar. U hebt dan misschien gelegenheid met burens of kennissen van gedachten te wisselen. Maar als er wat uitkomt, dán willen we dat graag weten.

A. van Noort.

††††††††††
 ††††††††††

HERINRICHTING OUDHEIDKAMER.

Steeds meer leden en niet-leden hebben één of meer keren de Oudheidkamer met een bezoek op zaterdagmiddag (14.30 - 16.00 u.) vereerd. Toch willen we ons museum nog eens onder uw aandacht brengen. We hebben n.l. de indruk dat velen denken, dat in de Oudheidkamer een "statische" tentoonstelling is te zien, d.w.z.: jaar in, jaar uit hetzelfde.

Gelukkig is dat niet het geval - en degenen, die al vaker de Oudheidkamer hebben bezocht, weten dat.

Ongeveer éénmaal per jaar wordt een ander onderwerp als uitgangspunt voor een expositie gekozen. Zoals u zich wellicht zult herinneren, is de Oudheidkamer in februari een paar weken gesloten geweest. De reden hiervoor was dat 't geheel opnieuw geschilderd is, zelf het plafond en de muren! Opdat de zaak toen toch volledig "op z'n kop" stond, hebben we meteen een nieuw onderwerp als uitgangspunt gekozen: Polders en Molens, een echt Zoetermeers onderwerp dus, al is - helaas, helaas - van de molens niet veel meer over. Wat is er toch in 't eind van de vorige en in 't begin van deze eeuw ontzettend veel gesloopt. En 't is onherstelbaar!

Na deze persoonlijke ontboezeming verder met de Oudheidkamer. De bovengenoemde expositie over polders en molens is te zien in de rechterkamer. De linkerkamer is geheel gewijd aan het werk en de resultaten van de Archeologische Werkgroep Zoetermeer kortweg: A.W.Z.

Ook hier een schreeuwend tekort aan ruimte. Een hartelijk woord van dank aan de leden van A.W.Z. is hier zeker op zijn plaats. Zij hebben het geheel belangeloos én met plezier al het schilderwerk verzorgd. En 't ziet er keurig uit!

Tenslotte: de Oudheidkamer vindt u aan de Julianalaan, hoek Bernhardstraat. Komende vanuit de Dorpsstraat door het "steegje" t.o. de Muziekschool en dan door het Wilhelminapark loopt u er zo tegenaan. Overigens staat er ook een verwijzingsbord op de hoek van de Stationsstraat - Julianalaan.

A. van Noort.

+ + +
+ + +
+

B I J D R A G E N V A N L E D E N .

Van enkele leden mochten wij een bijdrage ontvangen die wij gaarne in zijn geheel opnemen.

Zoetermeer, 7 maart 1983.

Mijne Heren,

Waarschijnlijk is het volgende omtrent de historie van Zoetermeer reeds bij u bekend, maar aanzien ik in uw boekje "Zoetermeer 700 jaar" onder het hoofd "De strijd tussen Spanjaarden en Watergeuzen" een fragment uit 1674 vond, geschreven door Severinus, zend ik u volledigheidshalve toch de beschrijving van P.C. Hooft.

Deze beschrijving komt voor in Hoofts "Nederlandse Historiën", waarvan het eerste gedeelte in 1642 in druk verscheen; Hooft was toen met zijn geschiedschrijving gevorderd tot 1584.

Het fragment komt ook voor in de verzamelbundel "Het epos van den Prins", pag. 107 en 108, bijeengebracht door dr. A. Zijderveld, 1951.

Hoogachtend,

w.g.

G.J. van Os.

De strijd tussen Spanjaarden en Watergeuzen.

Fragment.

" Hierentussen hadden d' Ooversten der vloote, neevens zeekere gemaghtighden der Ammiraliteit, kennis van de verheffing des waaters genoomen; en bevonden, dat het, op anderhalven voet naa, aan de kruin der Landtscheiding stond. Waaroover zij, om de zelve door te steeken, tussen den tienden en elfden van Herfstmaand, de Rot uitvoeren, met etlijke Hollandsche Hopluiden, ontrent dertigh galeijen, verscheide zoo lijftoghtscheepen als andere, twee vendelen graavers, en allerlei noodigh gereedschap. De soldaaten waaren Franscizen, onder La Garde Durant, en Catteville; die orde van den Prinse hadden, om zich een uur voor dagh, op de Landtscheiding tussen Zoetermeer en Wilsveen, ter weederzijden te beschansen. 'T welk ter ijl volbraght, en de scheepen geleit zijnde, daar zij ijder schans met hun geschut bestrijken konden; quaamen de Spanjaards, een half uur daarnaa, uit Zoetermeer naa den Scheidwegh ter schermutzingh trekken; en sterk ontrent vijf vendelen, naamen standt op 't Ambachtlandt, in 't hooghe veldt. Boisot ried, dat men hen bet onder liete koomen 1). Dan geen houden was 'er aan de hitte der Franscizen, en zommigher vrijwillighen van 's Prinsen lijfwaght, die den vijandt te verre teeghens tooghen, om uit de scheepen naar wensch begunstight te worden.

Zes galeijen, niettemin, kreeghen de Spanjaardts binnen scheuts, en klonken 2) hun zoo wakker in de zijde, dat zij, inplaats van naaderen, tot tweemaal toe niet zonder schaade naa 't dorp moesten wijken. Meer afbreks leeden anderen, die, aan den aavont, zoo te voet als te paarde, zich van Wilsveen, en den Leijdschen dam voorts dedden 3).

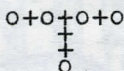
- 1) beter onder schot liet komen
- 2) troffen
- 3) zich vertoonden

Naamelijk men joegh hen door kraft van koeghels te rug, en een stuk weeghs naa met de galeijen. Wat betrapt werd, smeeet men doodt 1), zoo mannen als paarden. Een Zeeuwsch matroos, alhier, hebbende eenen halfleeveden Spanjaardt het hart uit den lijve gerukt, en de tanden daar in gezet; "Bitter is 't, zaid' hij, en worp het voor de honden. Het werd nochtans ('t zij uit afkeer van zoo een' onmenschlijkheit, oft uit graatigheid om wat vreemds te vertoonen) opgeraapt, en tot Delft van veele luiden gezien".

1) sloeg men dood.

Ingezonden door

G.J. van Os,
Dunantstraat 1073
2713 TM Zoetermeer.

VOLKSVERHALEN UIT ZOETERMEER EN ZEGWAARD.

De historische vereniging "Oud-Wageningen" verzamelt en publiceert in haar verenigingsblad oude volksverhalen uit Wageningen en omgeving. Het is een graag gelezen rubriek. Het lijkt mij zinnig een dergelijke rubriek op te nemen in ons verenigingsorgaan.

Ook in Zoetermeer wordt het aantal bejaarden dat nog oude volksverhalen kent steeds kleiner. Vooral de vertellingen, soms niet meer dan gedeelten van een uitgeleider verhaal, met het onderwerp volks- of bijgeloof, dienen opgetekend te worden. Straks heeft niemand er nog wat aan!

Daar ik helaas geen voorbeeld van een Zoetermeers/Zegwaards volksverhaal kan geven, geef ik er hierbij een tweetal uit de verzameling van bovengenoemde vereniging :

DE LIJKKOETS.

Het gebeurde vóór 1940. Bij het passeren van een lijkkoets voor een begrafenis wilde een groenteman met z'n kar doorrijden. Hij bleef niet stilstaan uit eerbied, zoals men vroeger deed. Het paard bleef echter stok-stijf staan en hoe de groenteman probeerde, het paard wilde

niet verder, totdat de stoet voorbij was. De voerman vertelde het mijzelf.

o o

ZONDER HANDEN.

In onze straat woonde vroeger een meisje zonder handen. Ze was zo geboren. Dat is gekomen, omdat de moeder, toen ze van het meisje liep, tot vlak voor de geboorte, de was aan de lijnen ophing. Ze moest zich daarbij steeds uitrekken om bij de waslijn te kunnen. Dat had ze nooit mogen doen.

Ongetwijfeld zullen er lezers zijn die weet van dergelijke vertelsels hebben en worden zij hierbij geïnspireerd hun verhaaltjes, hoe klein dan ook door te geven aan de redactie! Wellicht zou deze rubriek dan een vervolg kunnen krijgen.

Ingezonden door

I.C. Rauws,
Thorbeckestraat 280
6702 CB Wageningen
Holland.

ooooooo
+++++++

De redactie is beide inzenders zeer erkentelijk voor hun bijdragen aan ons orgaan. Het verdient zeer zeker navolging. Hetbw

Het woord is nu aan de lezers.....